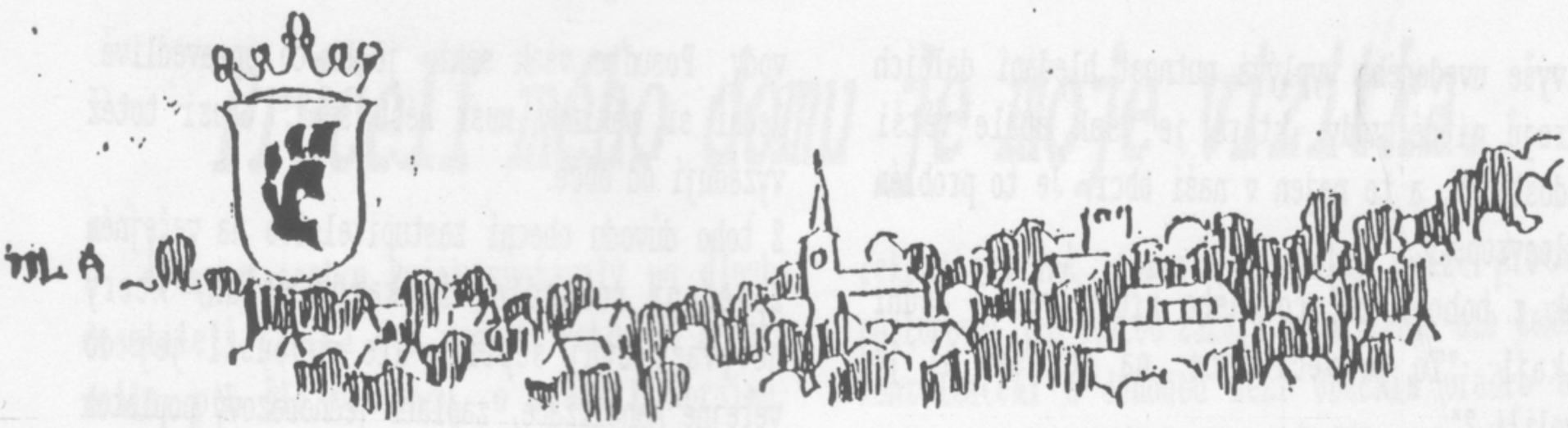

Pyšelský zpravodaj

Září 1992 cena 5 Kčs

Kam s tím.....?

V současné době je prvořadým problémem naší obce otázka řešení likvidace odpadních vod a zabezpečení dostatku kvalitní pitné vody. Tyto dva problémy spolu velmi úzce souvisí. Jak ? Posuďte sami.

Každý z nás, ať chce či ne, produkuje odpadní vody. To znamená znečištěné vody, které jsou našemu zdraví škodlivé. Rozumný člověk, který zjistí, že mu něco škodí, se snaží vyvarovat se styku s touto škodlivinou. Jak to dělají občané v naší obci?

1. Jedni mají u svých domků septiky či žumpy, které jsou izolované. Proč si je tito občané izolovali? Nechtějí, aby jim bakterie obsažené v odpadních vodách pronikly do studny, ze které čerpají pitnou vodu. Jsou přece na ní závislí. Žumpy vyvážejí. Několik majitelů těchto septiků již přišlo na to, že je ekonomické si pořídit vlastní domovní čističku odpadních vod (dnes v hodnotě 22 000 Kčs).
2. Druzí mají žumpy, některé jsou izolované, jiné nejsou. Jedno však mají společné. Jsou vyústěné do trativodu. Proč? No přece proto, aby se odpadní vody postupně vsakovaly. Stačí je vyvážet jednou za rok, ale i za delší období.
3. Další obsah své žumpy pumpují na svůj pozemek, protože je kanalizace daleko a platit vyvážení nechtějí.
4. Ti další žumpu nevyvážejí, ale ani nepumpují na svůj pozemek, aby si jej neznečistili, ale mají v dosahu kanalizaci, či jinou stoku (škarpu, pole) a pumpují to tam. Někteří dokonce vypumpují v noci obsah své žumpy na ulici (Husovu, Májovou), či dokonce na náměstí.

Všichni tito občané si myslí, že jednají správně. Skutečně ? To si musí posoudit za sebe každý sám. Jedno je však zřejmé většině slušných lidí, kteří nejsou sobci a nevidí jen sami sebe, Že totiž odpadní vody, které nechávají vsakovat na pozemku vlastním , či na pozemku souseda nebo ve stoce, která jde okolo jejich zahrady, se dostávají do spodních vod v oblasti ve které žijí. Výsledkem je voda zkažená. Některá má vysoké procento dusičnanů, jiná dononce obsahuje bakterie. Takovouto vodu nemohou pít nejen malé děti (pro ty se musí kupovat minerálka), ale ani dospělí. V naší obci je už ve skutečnosti pouze několik studní, které mají kvalitní vodu (v okrajových částech obce). Uvnitř obce je voda téměř všude nepitná bez převaření. Při současné, neustále zvyšující se spotřebě vody stoupá také množství odpadních vod, a to má zase za následek další "otravování" spodních vod.

Z výše uvedeného vyplývá nutnost hledání dalších zdrojů pitné vody, které je však stále větší nedostatek, a to nejen v naší obci. Je to problém celoevropský.

Jak z tohoto začarovaného kruhu ven ? Jedni říkají: "To je věcí obce, na co jsme si je zvolili ?"

Druzí říkají:"Je třeba se starat o ekologii, vyčistit rybníky, je třeba ..., je třeba...., ono se *to udělá*. Tito všichni zapomínají, že samo se nikdy nic neudělalo ani v Pyšelích a ani v budoucnu tomu nebude jinak, protože za vším vždy stáli a budou vždy stát konkrétní lidé.

Neexistuje žádný zázračný recept k řešení tohoto složitého problému.Chce si to jen uvědomit, že řešení záleží na každém z nás, neboť obec tvoříme my všichni. Stačí několik jedinců, kteří nebudou spolupracovat, a potom snažení ostatních nemá smysl.

Dále je nutno připomenout, že není slušné, aby jedni dopláceli na druhé. Uvedu příklad:

Jedna část občanů nemá v dosahu kanalizaci, a proto si musela postavit kvalitní, izolované žumpy, aby si neotrávila pitnou vodu ve své studni, za kterou zaplatila značné finanční prostředky. Navíc si musí tyto žumpy měsíčně vyvážet, což stojí kolem 200 Kčs měsíčně, tzn. ročně cca 2400 Kčs.

Druhá část občanů, protože bydlí ve vnitřní části obce, se s tímto problémem vůbec nezabývá, protože má v dosahu kanalizaci i vodovod. Odpadní vody ze své žumpy svede do dešťové kanalizace a tím se zbaví jednoho problému. Platit nic nemusí, ušetří oproti prvním. Tito občané se domnívají, že je povinností obce udržovat kanalizaci a dále ji rozšiřovat.

To jistě. Je si však třeba uvědomit, že obecní peníze vznikají z daní nás všech, tzn. těch, kteří žumpy vyvážejí i těch, kteří fekálie vypouštějí do dešťové kanalizace. Z výše uvedeného je vidět, že ti, kteří si likvidaci odpadních vod platí sami, přispívají navíc svými daněmi těm druhým, kteří k likvidaci svých odpadních vod využívají kanalizaci. Stejné je to však i s rozvodem pitné vody. Posuďte však sami, je-li to spravedlivé. Jedni si náklady musí nést sami, druzí totéž vyžadují od obce.

Z toho důvodu obecní zastupitelstvo na veřejném zasedání rozhodlo, že každý občan, který nevyváží svůj septik, ale vypouští jej do veřejné kanalizace, zaplatí jednorázový poplatek 5 000 Kčs za to, že je napojen a dále pak bude platit stočné. Podobně ten, kdo se napojí na veřejný vodovod, zaplatí za připojení 2 000 Kčs a vodné.

Zároveň musím s politováním konstatovat, že jsou mezi námi spoluobčané, kteří žumpy nevyvážejí, odpadní vody do kanalizace vypouští a zaplatit nechtějí. Tento problém bude řešen na veřejném zasedání Obecního zastupitelstva 16. října 1992 v 19.30 v sokolovně.

Mgr.Vladimír Paclík
starosta

UH EKO

Čistírna odpadních vod doporučená ministerstvem životního prostředí a Hydroprojektem Praha - Schválen závazným posudkem hlavního hygienika ČR.

fa J.V.

ČOV pracují na principu rotačního diskového reaktoru. Jako mechanický stupeň slouží klasický nebo plastový biologický septik. Vyčištěnou odpadní vodu je možno dále použít pro hnojivou závlahu nebo ji likvidovat vsakem, případně vypustit do veřejné kanalizace nebo do povrchové vodoteče.

distribuce :
Břetislav Roček
Tajovského 1256
142 00 Praha 4
tel. 4726587

Cena : UH 1 6 obyvatel 24 400,-
UH 05 4 obyv. 19 900,-

Podrobnější informace u výrobce nebo na ÚÚ.

Průčelí mého domu je moje vizitka.

Domy v centru Pyšel zůstávaly po dlouhá desetiletí takřka bez oprav. Pokud k nějaké došlo, pak šlo většinou o změnu k horšímu. Amatérská modernizace, otloukání štukové výzdoby, zasazování větších oken, bourání bran a štítů, výměna dřevěných vrat za plechová, to vše a mnoho dalšího úspěšně setřelo uměleckou a historickou hodnotu z tváře pyšelského náměstí. Pyšely se tak začaly podobat stovkám českých městeček a obcí, která likvidací své starobylosti ztratila to poslední, čím ještě mohla přitahovat zdejší i zahraniční návštěvníky.

Ještě nedávno bych musel podobným smutným konstatováním svou úvahu ukončit. Do roku 1989 se podařilo díky pochopení majitelů opravit, anebo alespoň udržovat na náměstí jen poslední dvě neporušená historická průčelí obytných domů. Jsou to: hezký malý štít bývalé pekárny a klasicistní dům s věnečkem patřící pí Němcové. Pamětníci a ti co znají staré fotografie však dobře ví o co všechno se Pyšely samy připravily.

Po roce 1989 došlo k postupnému oživování zájmu obyvatel o vzhled domů ve kterých bydlí nebo podnikají. Někteří již pochopili, že vzhled jejich domů vypovídá o nich samých, o jejich vkusu a úrovni. Pochopili také, že snaha obnovit původní historické průčelí jejich domu vede spolehlivě k lepšímu výsledku než amatérské modernizace a pochybné "zdobení". Je ovšem třeba připomenout, že každá stavební úprava, která má vliv na vzhled veřejných prostorů, podléhá dnes v Pyšelích schválení Obecního úřadu. Ten také poslední dva roky sleduje programově plán na zvýšení estetické a historické hodnoty veřejných prostorů v Pyšelích, tedy hodnoty jednotlivých objektů včetně obytných domů.

Dnes není nikde dost peněz ani na opravy památek /viz hospodářský objekt pyšelského zámku/ a stejný problém mají jistě i soukromí stavebníci. Pro dobrý výsledek, tedy kvalitně rekonstruované domovní průčelí, nelze proto postupovat jen cestou zákazů a nařízení, ale také konzultacemi a dohodou mezi Obecním úřadem a soukromým stavebníkem. Pro několik stavebníků v historickém centru Pyšel byly bezplatně zpracovány studie jako podklad k částečné nebo úplné obnově domovního průčelí tak, aby se mu navrátila jeho historická tvář. Jejich počáteční obavy, že to takhle bude podstatně dražší a pracnější než brizolit, plech a obkládačky se ukázaly zbytečné. Ostatně zájemci se jich mohou zeptat. Je samozřejmé, že je jednodušší udělat hladkou omítku, než si hrát s římsami a parapety. Ovšem rozdíl ve výsledku obou přístupů snad dnes už pozná i laik. Dnes už to navíc není teorie a každý si může na pyšelském náměstí výsledky porovnat. Podívejme se tedy na ně i my.

1/ Dům č.34 "Stará pošta", bratři Pařízkové. Vzhledem k tomu, že k tomuto domu se nenašla dokumentace původního stavu, byla dnešním uživatelům navržena úprava, která by tento stav jednoduchými prostředky připomněla. Stavebníci úpravy provedli vcelku podle návrhu s výsledkem, který je limitován vynaloženými prostředky. Z těchto důvodů nebyla zřejmě realizována nadpražní římsa a některé další detaily. Vzhledem ke stavu před opravou však jde nesporné o pokrok.

2/ Dům č.28 "Stará radnice", majitel pan Petr. I pro tuto, pro Pyšely historicky významnou stavbu, byla vypracována studie na rehabilitaci jejího průčelí ve stylu klasicismu. Stavebník ji neodmítl, ale nerealizoval ji jako celek z úsporných důvodů. Převzal z ní však některé prvky, které výsledku prospěly. Je to slepé okno v prvním patře vlevo od vchodu, které tuto partii kompozičně vyvážilo a dále zachování a oprava hodnotných původních vrat. Trochu překvapivé je rozhodnutí stavebníka osadit nové mříže, jejichž tvary upomínají na baroko a s klasicistním rázem fasády nemají mnoho společného.

3/ Dům č. 31 " U Rádlů", majitel pan Tomšíček. Stavebník zde stál před obtížným úkolem. Musel totiž nějak sjednotit slepenec vzniklý tak, že k původnímu patrovému klasicistnímu domu, na místě jeho hodnotné zbourané brány, byla v tomto století připojena nepěkná novostavba s plochou střechou. Navíc byl původní starší objekt značně pošKozen novou brizolitovou omítkou, která zlikvidovala původní štuky, jejichž podoba se naštěstí zachovala na staré fotografii. Také tento stavebník měl k dispozici naši studii k rekonstrukci, kterou z větší části realizoval.

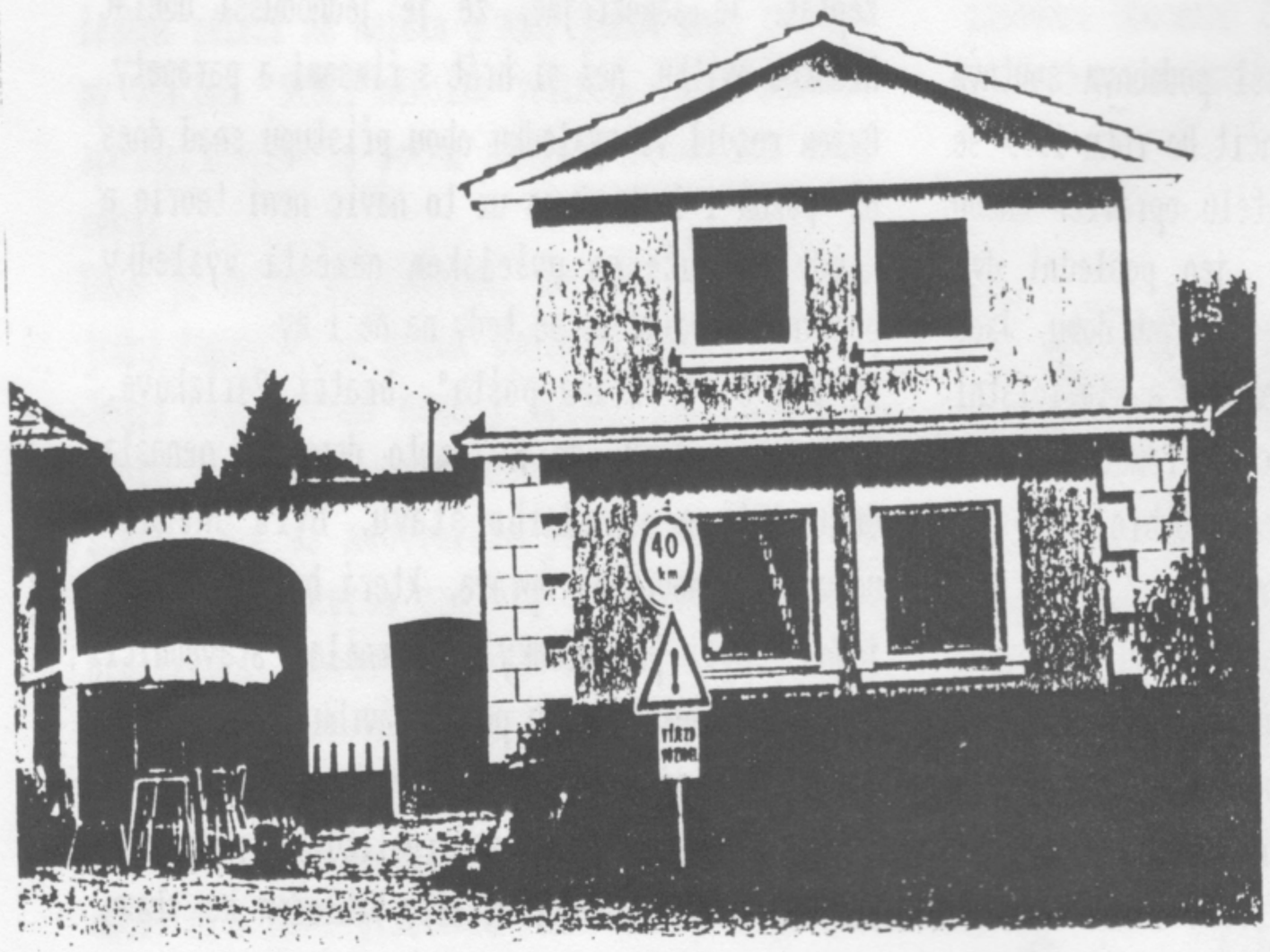

Nově rekonstruovaný dům č.p.10 na náměstí

Ke škodě výsledku nebyla na pravé části objektu realizována navržená valbová střecha. Současné řešení je proti tomu jen přijatelným kompromisem. Ve srovnání s tím je menším nedostatkem vypuštění dvou pilastrů, které měly podle studie opticky oddělovat obě části objektu. Vzhledem k rizikům, která hrozila v podobě jiných necitlivých řešení, je stávající výsledek dobrý a i on trochu zvedl laťku pro majitele historických domů v Pyšelích - budoucí stavebníky.

Dům č.10, majitelka pí Žaludová. Nejlepší nakonec. Mladí stavebníci se v případě rekonstrukce tohoto průčelí nejen drželi naší studie, ale sami s velkou péčí domýšleli její detaily. Výsledek představuje v kontextu Pyšel mimořádný čin, protože se zde poprvé podařilo vrátit zdevastovanému průčelí jeho historickou tvář. Ocenění si zaslouží navíc fakt, že se stavebníci pustili dál než jen do náznakové obnovy štukového členění, jako v předešlých případech. Tím, že znovu vyzdili obě římsy, vrátili průčelí jeho původní vyváženost a plastičnost. Střídmé štukové ozdoby pak korunovaly dílo. Pyšely v tomto rekonstruovaném průčelí získávají v řadě domů na náměstí novou dominantu.

Poslední případ ukazuje, že to jde. Můžeme navíc dodat, že ještě není pozdě. V historickém centru Pyšel, na náměstí a v přilehlých ulicích, je řada hodnotných domů, které by bylo možné obnovit podobným způsobem jako dům č.10. Není to jen otázka peněz, ale spíše způsobu jejich užití, když už ke stavebním úpravám dojde. Je dvojnásob smutné, když vidíme jak prostředky, píle, čas a řemeslná zručnost jsou vynakládány nesmyslným způsobem a nesprávným směrem. Snad bude i tento článek a hlavně uvedené opravy domů pro budoucí stavebníky určitým návodem ke zhodnocení jejich historických domů, až se rozhodnou k opravě.

Michal Vitanovský
akad. sochař

80 let

Roku 1912 byla založena v Pyšelích tělocvičná jednota Sokol. K jejímu založení jistě přispěly i velké přípravy na VI. všesokolský slet, který se toho roku konal. U zrodu Sokola v Pyšelích stáli muži ušlechtilých ideálů, kteří tímto aktem chtěli přispět k pěstování těla i ducha svých spoluobčanů. Byli to Vlasta a Josef Pařízkovi, Josef Kratochvíl, Antonín Rádl, p. Vondráček, Josef Zahradník. Ihned po založení se začalo cvičit. Na cvičení se podíleli muži, ženy i dorost. Především veřejnými vystoupeními získával Sokol na oblibě. Je nutno zdůraznit, že činnost Sokola se nezaměřovala jen na tělesná cvičení, ale velký prostor v rámci Sokola dostávala i aktivita kulturní. Jednalo se především o divadelní představení. Dnešní občan Pyšel by byl asi udiven faktem, kolik lidí bylo ochotno divadlo hrát a kolik lidí se přišlo na divadlo /na své sousedy/ podívat. To svědčí o tom, že se Sokol podílel velkou měrou na tehdejším družném, pospolitém životě v obci. Vždyť ono i vzájemné oslovení, bratře, sestro, leccos napovídá. Určitou zajímavostí divadelního života v Sokole byla skutečnost, že vedle Radnice, kde bylo divadlo provozováno, se také pořádala divadelní představení v přírodě, v místě nazvaném "Sokolské zátiší". Tak bylo pojmenováno místo na letní cvičiště a pozemek s loučkou v Ohradě, které Sokol získal při pozemkové reformě. Na Radnici se pochopitelně i cvičilo, ale touha po vlastní tělocvičně byla veliká. Kde však vzít na stavbu peníze ? Otázka složitá. Tehdy i dnes. Ochota, štědrost - cenné lidské vlastnosti sehrály svoji roli. Od místního velkostatku koupil Sokol starou budovu tzv. sušárnu s ovčínem nad sokolským letním cvičištěm. Po úpravách i nové výstavbě byla postavena pěkná a účelná tělocvična. Aby bylo čím splatit náklady na stavbu, zřídil se zde ještě biograf a hostinec. S novou tělocvičnou /sokolovnou/ pokračovala tělovýchovná činnost v ještě větším měřítku.

Je možno říci, že sokolský život znamenal pro Pyšely hodně. V prvé řadě vedl mládež i dospělé k tělesné zdatnosti, pěstoval v nich smysl pro disciplínu i pro fair - play. A to všechnou jsou vlastnosti, které má dobrý člověk mít a je třeba je stále rozvíjet. Že to nebyly pouhé ideály vás přesvědčí, když si sednete a budete si chvíli povídat s p.Podroužkem a p.Procházkou, dlouholetými aktivními členy Sokola. Při našem vzpomínání na založení a činnost Sokola v Pyšelích se objeví jména, která v této souvislosti nejdou zapomenout. Pyšelský lékař MUDr. Vinš, sokolnice pí Volfová a její manžel, režiséři divadelních představení Josef Pařízek, Emil Dauth, obětavý cvičitel a náčelník Václav Kříž a mnozí další.

Činnost pyšelského Sokola byla několikrát násilně přerušena. Poprvé v roce 1914 se začátkem I.světové války. Cvičit se začalo opět v roce 1917. Nejplodnějším obdobím Sokola byla léta 1918 - 1939. Po obsazení naší vlasti fašistickým Německem byl Sokol zakázán. Násilí a diktatura se s ušlechtilými cíli sokolského hnutí nesnáší. I po roce 1948 se stal Sokol terčem nevybíravých útoků a jeho činnost byla prakticky likvidována. Dnes se začíná Sokol ve své pravé podstatě opět obnovovat. A je na co navazovat, v čem pokračovat.Ale i dnes u toho musí asistovat nadšení, zápal, skromnost, kázeň. Bez toho to nejde, jinak Sokol ztrácí smysl. Věřme, že toto vše se znovu objeví a že Sokol v Pyšelích naváže na překrásnou a bohatou tradici, kterou zde má.

Jaroslav Strnad

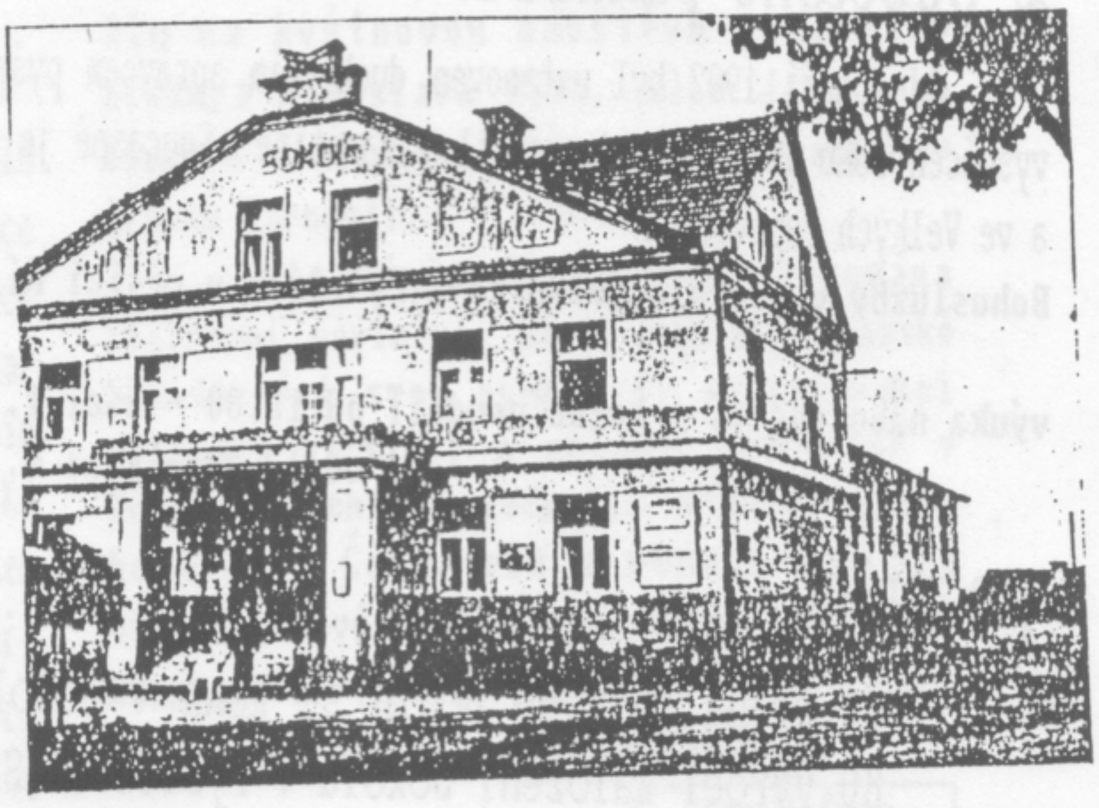

Sokolovna.

Společenská kronika

blahopřejeme :

Marie Bočková	Zaječice 49	10.9.1922	70 let
Jindřich Dřízhal	Pyšely 168	6.9.1927	65 let
Jiří Večera	Pyšely 60	18.9.1932	60 let

K Vašemu významnému životnímu výročí blahopřejeme a do dalších let přejeme pevné zdraví, štěstí a životní optimismus.

zlatá svatba

50 let společného života oslavili 2.8.1992

pan Josef a paní Zdeňka Benešovi

Čtyřkolská 270

K tomuto vzácnému životnímu jubileu přejeme pevné zdraví, štěstí a spokojenost v kruhu svých nejmilejších.

sňatek uzavřeli :

Patrik Jirsa s Vlastou Bergmannovou, Husova ulice

ing. Jan Sládek s Ivou Beranovou, Čtyřkolská ulice

Stanislav Vobecký s Radomilou Kasalovou, Pod zahrady

Láska, štěstí a vzájemné porozumění nechť Vás provází společným životem.

Rozloučili jsme se ...

V životě se loučíme častokrát,
s naninkou jen jednou,
kdyby se naše oči vyplakaly,
její se za náni již více neohlédnou.

V sobotu 12.září s paní **Ludmilou Zoubkovou.**

z pyšelské farnosti :

Od 1.září 1992 byl ustanoven duchovním správcem pyšelské farnosti P. Martin Duchoslav. Na kněze byl vysvěcen roku 1989. Dosud působil v Manětíně. Současně je ustanoven duchovním správcem v Kostelci u Křížku a ve Velkých Popovicích.

Bohoslužby v kostele sv.Kříže v Pyšelích v měsíci říjnu : neděle 15.00
pondělí 17.00

výuka náboženství : každé pondělí od 12.30 - žáci 1. až 3. třídy
od 13.30 - žáci 4. tř. a starší

pozvání :

24.října v 17.00 hodin se koná v sokolovně slavnostní večer ku příležitosti 80 výročí založení Sokola v Pyšelích. Srdečně Vás zvou pyšelští sokolové.

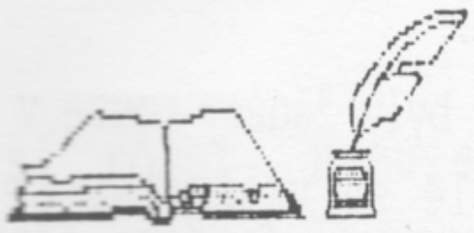

Z nejstarších pyšelských matrik - II

Jak jste se mohli dočíst v minulém čísle Pyšelského zpravodaje, jedním z nejcennějších pramenů k dějinám Pyšel jsou farní matriky. Pokud se nezabýváte sestavováním vlastního rodokmenu /jako většina badatelů z matrik/, zjistíte, že nejzajímavější jsou ty údaje, které kněz zapsal navíc, hlavně údaje týkající se zaměstnání.

Díky jim se dozvídáme, jak vypadala správa zdejšího panství i obce. Tak už roku 1679 je uváděn pyšelský rychtář Jakub Šikl. Spolu s ním stáli v čele obce i primas a radní. Tyto úřady byly čestné a všichni je vykonávali při zaměstnání. Zajímavé je, že tyto úřady se dosti často dědily v některých rodech. Tak roku 1695 byl pyšelským rychtářem Václav Barochovský, roku 1704 Pavel Barochovský a roku 1730 Václav Barochovský.

Nejvyšším úředníkem panství byl hejtman. Jako první figuruje v pyšelské matrice Gottfried Bor (r.1689). Vedle něho pracovala na zdejším zámku ještě řada dalších úředníků - purkrabí (správce zámku), obroční, důchodní, písaři, správci a šafáři. K tomuto připočtěme ještě další zaměstnance, jako byli myslivec, správce bažantnice (v Zaječicích), mistr polní, vinař (pod Loretou), psovod, trubač atd. A když připočteme ještě početné služebnictvo, pážata, komorníky i komorné, kuchaře, zahradníky a kličnice, zjistíme, že kolem roku 1700 panoval na pyšelském zámku až překvapivě bohatý život.

Nejinak tomu bylo v samotných Pyšelích. Třicetiletá válka je sice silně poničila, ale podle matrik soudě se dosti rychle vzpamatovaly a po roce 1680 už rychle nabíraly nový dech. Fara byla sice stále ještě neobsazena, ale už zde fungovala škola. Pyšely měly svůj pivovar i papírnu, ale především řadu řemesel. Tak se v matrice vyskytne zedník, truhlář, tesař, krejčí, švec, pekař, šenkýř (ten býval často současně řezníkem), kovář, mydlář, provazník, malíř, řezbář, ručníkář, tkadlec, kožešník i cihlář. Pyšely měly i svou felčarku i pohodného. Tato zaměstnání jsou jasná, ale vyskytnou se i zaměstnání, která nám už nic neříkají. Např. roku 1682 dal křtít dítě Jiřík Viktora, pyšelský pinkas. Pinkas jako příjmení není vzácné, ale jako zaměstnání ? Žádným pátráním se mi zatím nepodařilo zjistit, co vlastně pinkas dělal. Stejně záhadná jsou i zaměstnání "poláček" a "folkner", ale o těch se dá aspoň říci, že to byli zámečtí zaměstnanci nebo sloužící. Aspoň tak to vyplývá z pyšelské matriky.

První pyšelská matrika končí rokem 1720 (zápisy úmrtí však končí už roku 1717. Hned prvním lednem 1721 začíná druhá, kterou založil P.Václav Holler. Tento farář z Velkých Popovic tehdy spravoval stále ještě neobsazenou pyšelskou faru. Matrika, která opět obsahuje záznamy o křtech, svatbách i úmrtích, končí rokem 1753. Oproti první matrice jsou zápisy v ní daleko bohatší. A tak díky jim vystupuje před námi tehdejší život v Pyšelích v celé své šíři a pestrosti.

PhDr. Jiří Chvojka
historik

Dar italských věřících

Ve dnech 15. a 16. září t.r. navštívil Čerčany farář milánské farnosti San Simpliciano Msgr. Luigi Crivelli a jeho kaplan Gian Carol Bettrani. Navázali tím na květnovou návštěvu pražského biskupa Miloslava Vlka, otce Jaroslava Liznera a několika čerčanských věřících v jejich farnosti.

Tato výměna byla inicializována italskými věřícími, kteří nabídli pražské arcidiecézi svou pomoc. Po rekonstrukci milánské baziliky a zřízení nemocnice v Indonésii chtějí podpořit stavbu nového kostela v Čerčanech a pomoci tak při budování nové společnosti, která potřebuje kompenzovat veškeré negativní vlivy Evropy obrodou morálních a etických hodnot.

Jan Nešpor

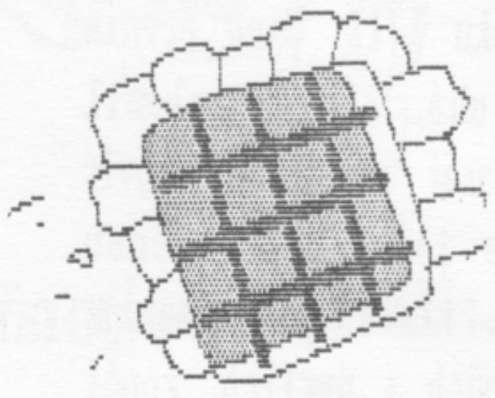

ROBOTA

Velkým, ba někdy nesnesitelným břemenem selského lidu byly roboty. Roboty zpočátku nebyly veliké, ale později stále rostly. Koncem XVI. stol. byly však roboty velice přitužovány, z čehož docházelo k častým bouřím. Vzpírali-li se robotníci dostaviti se k robotě nepovinné, byli obesláni na kancelář a zde vězněni a týráni tak dlouho, až "dobrovolně" se přihlásili k poslušenství. Měla tehdy vrchnost tři donucovací prostředky k řádnému plnění požadovaných robotních povinností: Arest, dubovou lavici a dřevěného osla. Též peněžitými pokutami byli trestáni ti, kdož robotním povinnostem plně nedostáli.

Na robotu musel poddaný přivézti a přinésti vše, čeho k práci potřeboval. Sedlák (potažník) přijel s vlastním vozem, fasuňkem, nebo žebříňákem. Oral na panském poli vlastním pluhem, vláčel vlastními branami. K ruční robotě přinesl si robotník své hrábě, vidle, kopáče atd. Proto za času roboty nepotřebovali v panském dvoře tažného dobytku a kůlny pro hospodářské nářadí a náčiní.

Ve válce a po válce třicetileté byli poddaní velice ožebračeni, proto roboty byly žádány pouze v malé míře. Jakmile se však stav selský začal křísiti, byly roboty přitužovány, poddaný pak neměl proti vrchnosti žádného dovolání.

Žaloby na týrání a vydírání robotníků nepřestávaly. Proto císař Karel VI. vydal r. 1713 robotní patent, který však neurčitým svým zněním opět dopouštěl zneužívání robotníků vrchností. Patent ten nařizoval, že robotníkům "má se nějaké pohodlí neb náhrada poskytnouti". Důsledkem toho došlo ke snížení robot a k částečnému stravování ženců.

S e d l á c i skrze celý rok čtyřmi koňmi každý týden po třech dnech tam, kdekoli od vrchnosti jim řečeno bude, jsou povinni robotu spravedlivě vykonávati, jakož jsou také povinni potřebné fůry na delší cesty dodávati. Když však potřeba ukazuje, musí na celý týden.Když s potahem nejedou, což však jenom ve žních v době sekání obilí jest, tehdy po 2 statečných robotířích (mužích) má vypraviti. K tomu jeden každý z panského předíva po 4 štukách příze napřísti, anebo za napředení každé štuky po 12 kr. platiti., jakož také na tření a vochlování konopí nebo lnu vypraviti musí mimo sobotu. I za

nejtužší roboty nemusel sedlák robotovati osobně! Povinnost roboty lpěla na gruntě, ne na osobě. Sedlák také vskutku posílal mimo sebe na robotu pravidlem čeledína.

C h a l u p n í c i též podobně skrze celý rok po třech dnech týdně jeden každý sám osobně nebo statečného robotíře vypraviti mají.V času sena sklizně celý týden, ve žních pak po 2 osobách až do sklizně ječmene. Na vázání ovsa ale již jenom po jednom robotovati mají.Též panské přádlo jeden každý po 3 štukách napřísti. Též bylo nařízeno dělati za 3 dny po dvou sáhách tvrdého, dobře narovnaného dříví.

R o b o t a p o d r u h ů neb těch, kteří na svůj vlastní náklad svůj domek vystavěný mají, buďto na panských nebo obecních gruntech, každého této dne jeden den vrchnostenskou robotu vykonávat mají. Kdyby se však milostivé vrchnosti líbilo, by takoví podruzi nebo domkáři obchod a živnost vedli, může se jejich robotní povinnost změniti, by jeden každý ročně v panských lesích tam, kde se mu vykáže, udělal 20 sáhů dříví dobře narovnaného, anebo místo této práce 2 zl. do důchodu panského zaplatil.

P o d r u h y n ě a jiné samostatné ženy mají povinnost posílku asi na míli chodit. Též ve žních 3 dni robotu náležitě vybýti a z panského přádla po 1 štuce příze napřísti neb 12 kr. za napředení platiti.

S t r á v o v á n í ž e n ç ů . Tuto se pro paměť zachovává, že všem robotním žencům v čas žní žitných a vázání ječmene, dává se dvakrát denně vařené jídlo, totiž: k obědu na 10 osob nějaká polévka patoková, hrachu 1 mírka, krup drobných 1 mírka. K večeři: nějaká polévka patoková, krup tlustých 1 mírka, jahel 1 mírka. A mimo to jednomu každému ženci při večeři jeden bochníček chleba, kterých se z korce mouky 100 napeče. Včas sklizně pšenice dává se mimo oběd a večeři také snídaně. Na 10 osob polévka a kaše z pšeničné krupice po 2 mírkách a včas vázání ovsa toliko 1 bochníček chleba.

S v o b o d n á r o l e , ze kterých žádného vrchnostenského úroku se neplatilo, ani roboty se nekonaly, toliko kontribuce se odváděla, těch rolí bylo však jen velice málo.

Patentem ze dne 27. listopadu 1738 bylo ustanoveno, že má býti zmenšen počet robotních dní. Dále, že robota nemá trvati jako dosud, od slunce východu do slunce západu, nýbrž potažná robota (o dlouhých dnech jarních a letních) nejvýše 10 hodin denně, přičemž doba jízdy na pole a s pole měla býti do těchto 10 hodin včítána. Avšak naproti tomu zase o senách a žních nemělo se těchto 10 hodin "počítati tak přesně". Pokud šlo o robotu pěší, nebylo stanoveno žádné měřítko, "poněvadž při ruční robotě člověk může vydržeti trochu déle než dobytek při potažní robotě".

Dosti obvyklým zjevem na některých panstvích bylo, že v době, kdy nebylo

polní práce, byli poddaní nuceni robotou choditi na procesí o pouti (nebo jen do kostela) a modliti se za svoji vrchnost.

Za císařovny Marie Terezie nastal selskému lidu obrat k lepšímu. Panovnice ta, prodchnuta ideami osvíceného absolutismu, starala se o zlepšení poměrů robotních i sociálního stavu poddaného lidu. Aby robotníci měli více času pro své vlastní práce, vymohla r. 1771 na papeži Klimentu XIV. zrušení 22 do té doby zasvěcených svátků.

K podnětu Josefa II. vydala pak Marie Terezie r. 1775 robotní patent, jehož podstatou bylo vyměření roboty dle výše daní, jež vypsána byla r. 1773. Sedláci mimo potažní robotu měli též pěší robotu od sv. Jana do sv.Václava s jednou až třemi osobami týdně. Aby vrchnosti nemohly robotníky držeti při práci přesčas, stanovena patentem normální doba pracovní v zimě na 8 hodin, v létě na 12 hodin (s přestávkami pro snídani a svačinu po 1/2 hodině, pro oběd hodinu).

Domkářům, kteří neplatili daně, zůstala stará robotní povinnost, odváděli totiž do vrchnostenské pokladny ročně 2 zl. a 3 dni včas žní robotovali.

Marie Terezie a Josef II., kterým šlo o to, aby příjmy státní byly zvýšeny. Císař Josef II. byl přesvědčen, že toho dosáhne zrušením robot, na které se všeobecně žehralo. Byly těžkým břemenem poddaným, kteří mohli jen nedostatečně obdělávat své pozemky, když museli pracovati pro vrchnost. Trojstranné hospodářství (ozim, jař, úhor), při němž třetina pozemků ležela ladem, mělké orání a nedostatečné hnojení, byly nepřímé důsledky roboty. Na robotu žehrala i vrchnost, poněvadž pole, na nichž se robotovalo, byla nejmizerněji zdělána. Žaloby na robotníky, že lenoší a nepracují, pokud nad sebou neslyší svištěti karabáč, bývaly často oprávněny. Umínil si tedy Josef II. zrušiti robotu. Počátek měl býti učiněn na statcích zeměpanských a na statcích, jež byly odňaty duchovním řádům.

V tu dobu byla též povinnost robotní změněna tak, že poddaní místo potažní a ruční roboty měly odváděti vrchnosti každoroční poplatek peněžitý. Zdarma konané roboty byly zrušeny, ale vrchnosti bylo ponecháno právo, by poddaní i nadále na panství vykonávali práce za určitý plat. Platilo se za dvouspřežní fůru 45 kr. denně a za práci dělnickou od 10 do 15 kr. denně.

Poddaný lid stále hlasitěji se dožadoval úplného zrušení roboty, ba někde se zbraní v ruce proti ní se bránil. Částečné uvolnění stalo se patentem ze dne 14. prosince 1846 a konečné zrušení roboty prohlášeno patentem ze dne 7. září 1848. Dle tohoto patentu tříděna byla práva vrchnosti na 3 druhy: 1.taková, za něž se jim nemělo dostati žádné náhrady, 2.taková, za něž měla býti poskytnuta slušná náhrada, 3.taková, za něž mělo býti dáno výkupné. Za slušné náhrady a z výkupného byla slevena třetina, poněvadž od nynějška vrchnosti neměly vůči poddaným žádných povinností a závazků. Zbývající dvě třetiny výkupného musel každý poddaný zaplatiti sám. Při slušných náhradách přispěla země zaplacením poloviny částky vrchnostem v náhradu odvedeného.

Tak po mnoho staletích domohl se selský lid úplné svobody, po které toužil a tolik krve byl prolil.

Arnošt Chvojka
Dějiny Pyšel

Pyšelský zpravodaj, vydává Oú Pyšely
registrováno pod č.j. 0320900292
Okresní úřad Praha-východ
odpovědný redaktor : **Mgr.Vladimír Paclík**
Cena : **5,- Kčs**